

A parlagfű elleni védekezés hatósági eljárása

A parlagfű elleni védekezés személyi és tárgyi hatálya

Az Élelmiszer törvény 2.§ (1) bekezdése szerint: „E törvény hatálya kiterjed mindazon természetes személyre, jogi személyre és jogi személyiséggel rendelkező gazdálkodó szervezetre, aki (amely) az élelmiszerlánc szereplője.

Az Élelmiszer törvény 2.§ (2) bekezdésének h) pontja szerint: „A törvény alkalmazási köre kiterjed a termőföld, erdő-és egyéb növényi vegetáció számára alkalmas terület, vagy olyan dolog (eszköz, berendezés) birtoklására, használatára, amelyben növény fenntartható, továbbá az ezeken történő növénytermesztésre, növény, növényi termék hasznosítására (beleértve a legeltetést is), feldolgozására forgalomba hozatalára, tárolására, szállítására és felhasználására ...

Az Élelmiszer törvény fogalom meghatározásai közül kiemelendő az élelmiszerlánc és a földhasználó fogalma:

„21. élelmiszerlánc: azon folyamatok összessége, melyek szereplői közvetlen vagy közvetett hatással vannak az élelmiszerre a talajvédelem, agrár-környezetvédelem, növénytermesztés, növényegészségügy, növényvédelem az engedélyköteles termék és állatgyógyászati termék előállítás, forgalomba hozatala és felhasználása, az élelmiszer és takarmány-előállítás szállítás, tárolás és forgalomba hozatal, felhasználás az állat tartása, szállítása, forgalomba hozatala, az állategészségügy, a növényi és állati eredetű melléktermék kezelés, tárolás, szállítás, forgalomba hozatal és felhasználás során

30. földhasználó: a termőfölddel, erdő vagy egyéb növényi vegetáció számára alkalmas területtel rendelkezik, illetve azt használja, vagy a termőföld hasznosítására kötelezett, vagy olyan dologgal (eszközzel, berendezéssel, tárggyal) rendelkezik, illetve azt használja, amelyben növény fenntartható;”

Külterületi hatósági eljárás

Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény (a továbbiakban: Éltv.) alapján a megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága (továbbiakban NTI) jár el első fokon az ingatlanügyi hatóság által lefolytatott helyszíni ellenőrzés alapján. A helyszíni ellenőrzésen tapasztaltakról jegyzőkönyvben rögzített parlagfű-mentesítés elmulasztása miatti ügyekben további intézkedéseket tesz.

Az azonnali védekezés elrendeléséhez a **földhivatal által – hatósági ellenőrzés keretében – végzett helyszíni ellenőrzés és az annak eredményét rögzítő közhiteles jegyzőkönyv szükséges.**

Az ügyfelet előzetesen nem kell értesíteni az ingatlanügyi hatósági, továbbiakban földhivatali szemlérről, mivel jogszabály írja elő a parlagfű mentesség fenntartását.

A földhivatal az alábbi szempontok szerint végzi a helyszíni ellenőrzéseit:

– az NTI bejelentése nyomán:

Ha az NTI parlagfűvel fertőzött területet észlel, nem vehet fel hivatalos jegyzőkönyvet (feljegyzést azonban készíthet), hanem a parlagfű elleni közérdekű védekezés végrehajtásának, valamint az állami, illetve a közérdekű védekezés költségei megállapításának és igénylésének részletes szabályairól szóló 221/2008. (VIII. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 3. § (4) bekezdése alapján átadja a körzeti földhivatal részére az adatokat helyszíni ellenőrzés céljából

– állampolgári bejelentésre;

– hivatalból, útvonalterv alapján;

– a FÖMI (Földmérési és Távérzékelési Intézet) veszélyeztetettségi térképei alapján;

A jegyzőkönyv formája a Vhr. 1 sz. mellékletében található. Ebben rögzíti a földhivatal mezőgazdász a parlagfűfolt fenológiáját, a borítottság mértékét, a helyrajzi számot, a törésponti koordinátákat, a fényképek azonosítóját stb. Ez a jegyzőkönyv az alapja a további eljárásnak. A földhivatal a helyszíni ellenőrzésről készült jegyzőkönyvet rögzíti a Parlagfű Információs Rendszer (PIR)–be (beazonosítva ekkor már a földhasználót, illetve tulajdonost), onnan az NTI átveszi az ügyet és elindítja az eljárását.

A NTI növényvédelmi felügyelői is bekapcsolódnak a felderítésbe, vagyis csatlakoznak a földhivatali felderítéshez, amennyiben összeegyeztethető az egyéb aktuális feladataikkal, már csak azért is, mert a mentesítést (akár az ügyfél végezte, akár a szerződött vállalkozó) minden esetben az ő feladatuk visszaellenőrizni, és jegyzőkönyvezni, vagyis gyorsabban, és hatékonyabban találnak vissza az adott területre.

A parlagfűvel fertőzött terület lehet mezőgazdasági kultúrnövénnyel borított terület (megyénkben jellemzően napraforgó, szója, kukorica és ezek tarlója, szőlő, gyümölcs) vagy nem mezőgazdasági terület (elhanyagolt telkek, építési területek), vagy nem művelt, elhanyagolt valamikori szőlők, hétvégi kertek, zártkertű ingatlanok, valamint a vonalas létesítmények (utak, vasút) melletti sávok.

Az elmúlt években fentiek közül, mindegyik típusú fertőzöttség jellemző volt a megyében, a legnagyobb felületen azonban a napraforgó és kukoricatáblákon okoz gondot a parlagfű, főleg olyan években, amikor valamilyen okból kifolyólag nem hatékony a gyomirtás e nagy felületen termesztett kultúrákban. Ez lehet külső okok miatt, amikor nem jön meg a szükséges bemosó csapadék a preemergens gyomirtó szerekre, vagy éppen a túl sok csapadék hiúsítja meg a gyomirtást, vagy a terület megközelítését (pl. 2010. év). De állhat termesztéstechnológiai, növényvédelmi hiba is a háttérben.

A felderítés alkalmával közhiteles jegyzőkönyv készül, melyet a földhivatal mezőgazdász rögzít a Földmérési és Távérzékelési Intézet (FÖMI) által működtetett Parlagfű Információs Rendszerben (PIR), a felvételt követő 48 órán belül. Ezt követően az NTI leveszi a jegyzőkönyvet és megindítja az eljárást. A jegyzőkönyvben minden esetben rögzítésre kerül a terület tulajdonosa vagy bejegyzett földhasználója, mérési töréspontok koordinátái, a parlagfű vegetációs állapota (száras, leveles, virágbimbós, virágzó, kórós), a fertőzött terület nagysága.

A hatóság értesíti az ügyfelet a Ket. 70.§-ában foglaltak szerint: hatósági eljárást indított az ingatlan parlagfű elleni védekezési kötelezettség elmulasztása miatt. Az ügyfél a bizonyítékokra szóban vagy írásban 5 munkanapon belül észrevételt, nyilatkozatot tehet. Az értesítésben foglaltak szerint az ügyfélfogadási időben az eljárás során keletkezett iratokba betekintést nyerhet.

Az értesítéssel egy időben a hatóság elrendeli a közérdekű védekezést, mely határozat a területileg illetékes polgármesteri hivatalban kifüggesztésre kerül. Közérdekű védekezés csak a kultúrnövénnyel nem borított területekre (tarló, műveletlen terület, útszélek, árokpartok, stb) rendelhető el. Kultúrnövénnyel borított területen abban az esetben rendelhető el közérdekű védekezés, ha a tőszám nem éri el az agronómiailag indokolt tőszám 50%-át és a felületi borítottság mértéke meghaladja a 30%-ot.

Ha az ügyfél bejelentést tesz a hatóságnál a mentesítés elvégzéséről, akkor rögzíteni kell, hogy az ügyfél mentesítette a területét, de az eljárási költséget érvényesíteni kell vele szemben.

Ha az ügyfél nem reagál a közérdekű védekezés elrendelésére, abban az esetben a védekezést az NTI-vel szerződéses jogviszonyban álló területileg illetékes vállalkozóval azonnal el kell végeztetni.

Törvényi előírás, hogy **a közérdekű védekezést az elrendelését követően azonnal meg kell kezdeni.** Gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az NTI határozat kifüggesztését kérő levelének az illetékes önkormányzathoz történő megküldését követő napon válik esedékessé a védekezés elvégzése.

A közérdekű védekezést az NTI vele szerződésben álló vállalkozóval hajtja végre. A mentesítendő terület pontos kijelölése, vállalkozónak történő megmutatása, valamint az adott területre vonatkozó mentesítési eljárás meghatározása — gépi, vagy kézi kaszálás, szárazítás, tárcsázás — az ingatlan tulajdonságainak figyelembe vételével az NTI területileg illetékes kormánytisztviselőjének (továbbiakban: növényvédelmi felügyelő) feladata.

A mentesítés elvégzését a vállalkozó jelenti a növényvédelmi felügyelőnek, aki a terület ellenőrző szemléje alapján a mentesítést megfelelőnek/nem megfelelőnek minősíti. A szemléről feljegyzést készít, a nem megfelelően elvégzett védekezési munkát kijavíttatja.

Amennyiben az ügyfél a védekezés elrendelését követően, de még a vállalkozó helyszínre érkezését megelőzően eleget tesz a védekezési kötelezettségének, de nem jelzi az értesítésnek megfelelően a mentesítést, a vállalkozó okafogyottá vált kiszállásával összefüggő költségeinek megfizetésére az ügyfél válik kötelezetté.

Fenti költséget nem kell érvényesíteni abban az esetben, ha az ügyfél a védekezés elvégzését még a közérdekű védekezés megkezdését megelőzően bejelenti az NTI-nek. A bejelentésben közöltek valóságát a növényvédelmi felügyelő minden esetben ellenőrzi, az ellenőrzés megállapításait feljegyzésben rögzíti.

Ha az ellenőrzés során megállapítást nyer, hogy nem történt meg a gazdálkodó által bejelentett védekezés, vagy nem megfelelő a mentesítés minősége/technológiája, a továbbiakban az NTI a közérdekű védekezést elrendelő határozatnak megfelelően jár el.

A védekezési kötelezettségét nem teljesítő tulajdonos/földhasználó a vele szemben elrendelt közérdekű védekezéssel — elrendeléssel és végrehajtással — kapcsolatosan felmerülő költség megtérítésére is kötelezett. A költség köztartozásnak minősül.

A megfizetendő költség összegét az eljárásban érintett hatóságok (Földhivatal, NTI) költségei (gk. használat, telekommunikációs költségek, postaköltség, egyéb), valamint a vállalkozói költségek adják, a fent említettek figyelembe vételével.

A költség megfizetésére kötelezést az NTI végzésbe foglalja, melyben határidőt szab annak kiegyenlítésére. A költség meg nem fizetése esetén a hatóság a köztartozás adók módjára történő behajtását kezdeményezi a NAV-nál.

A közérdekű védekezés elrendelése után minden esetben növényvédelmi bírság kiszabására kerül sor, az Élelmiszerlánc felügyeletével összefüggő bírságok kiszámításának módjáról és mértékéről szóló 194/2008.(VII.31.) Kormányrendelet alapján.

A bírság alapja a parlagfűvel borított terület nagysága, a borítottság mértéke.

A kiszabott bírság 15.000 Ft-tól 15.000.000 Ft-ig terjedhet.

5 % parlagfű borítottság alatt nem indul eljárás. 10 %-ot meg nem haladó fertőzöttség esetén az adott terület nagyságára vonatkozó minimum bírság kiszabására kerül sor, 50 % borítottságot meghaladó fertőzés esetén az adott terület nagyságára vonatkozó maximum bírság szabható ki.

A bírság meg nem fizetése esetén fizetési felszólításra kerül sor, sikertelenség esetén pedig a bírság köztartozásnak minősül és adók módjára behajtható.

A Ket. szerint méltányossági lehetőség nincs (szociális és egyéb), de amennyiben kéri az ügyfél, részletfizetési lehetőséget biztosítunk részére.

Fellebbezési lehetősége is van az ügyfélnek. A másodfokú eljárást a MgSzH Növény- Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság folytatja le.

Belterületi hatósági eljárás

A parlagfű elleni belterületi védekezés jogszabályi alapjai

- az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény (Éltv.)
- A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.)
- a parlagfű elleni közérdekű védekezés végrehajtásának, valamint az állami, illetve a közérdekű védekezés költségei megállapításának és igénylésének részletes szabályairól szóló 221/2008. (VIII. 30.) Korm.rendelet (221/2008. (VIII. 30.) Korm.r.)
- a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal létrehozásáról és működéséről szóló 274/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet
- a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatáskörének megállapításával kapcsolatos földművelésügyi ágazati jogszabályok módosításáról szóló 19/1992. (I. 28.) Korm. rendelet

Az Éltv. személyi hatálya vonatkozásában meg kell említeni, hogy **csak az lehet az eljárás során ügyfél, aki az „...egyéb növényi vegetáció számára alkalmas területtel rendelkezik, illetve azt használja ...”.** Tehát nem feltétlenül az ingatlan tulajdonosa a kötelezett.

Az ügyfelek által teljesítendő kötelezettséget az Éltv. 17. §-a írja le az alábbiak szerint:

„17. § (1) A termelő, illetve a földhasználó köteles

... c) az a) pont alá nem tartozó egyéb károsítók ellen védekezni, ha azok más, különösen a szomszédos termelők növénytermelési, növényvédelmi biztonságát vagy az emberi egészséget bármely módon veszélyeztetik, valamint figyelembe venni az integrált növénytermesztés alapelveit, továbbá a környezet és a természetvédelmét.”

„(4) A földhasználó köteles az adott év **június 30. napjáig** az ingatlanon a **parlagfű virágbimbójának kialakulását megakadályozni**, és ezt követően ezt az állapotot a vegetációs időszak végéig **folyamatosan fenntartani**.”

A fenti jogszabályok alapján az alábbiak szerint indul az eljárás:

Lakossági bejelentésre, minden esetben el kell járni.

A kiemelt területeken, turisztikai célpontokon, nagy lélekszámú településekben, kertvárosi részek, óvodák, iskolák, kórházak, közintézmények környéke, beruházások környékén fokozott a helyszíni ellenőrzés.

2008-2010. években a helyszíni ellenőrzésekről a jegyzőkönyvet a jegyző illetve a növényvédelmi felügyelő vette fel.

Ha a jegyző veszi fel a jegyzőkönyvet, elrendeli a közérdekű védekezést és a Ket. 94. § (1) bek. c) pontja alapján megkeresi az elsőfokú növényvédelmi hatóságot, a Növény- és Talajvédelmi Igazgatóságot. Az Igazgatóság a Ket. 94. § (5) bek. szerint a megtett intézkedéséről tájékoztatja a jegyzőt.

Ha a Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság növényvédelmi felügyelője vesz fel jegyzőkönyvet, a Ket. 94. § (1) bek. c) pontja alapján 3-5 munkanapon belül megkeresi a jegyzőt, egyben a Ket. 26. §-a szerinti belföldi jogsegély keretében megkéri a földtulajdonos illetve földhasználói adatokat. A jegyző a Ket. 94. § (5) bek. szerint értesíti a növényvédelmi hatóságot a megtett intézkedésekről.

A helyszíni ellenőrzés során felvett jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell, a parlagfűvel fertőzött terület nagyságát a borítottság mértékét, parlagfű fenológiáját, magasságát egyéb allergén gyomokat, az ingatlan leírását és a terület beazonosítására alkalmas fényképeket.

A helyszíni ellenőrzésről az ügyfelet nem kell értesíteni.

A helyszínen felvett jegyzőkönyv alapján a jegyző elrendeli a közérdekű védekezést és ez a jegyzőkönyv alapjául szolgál a növényvédelmi bírság kiszabásához.

A közérdekű védekezést minden esetben a jegyző rendeli el.

A növényvédelmi bírságot a Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság szabja ki. A növényvédelmi bírság alapja a parlagfűvel fertőzött terület nagysága. A bírság mértéke belterületen (igen magas) 15.000 Ft-tól 5.000.000 Ft-ig terjed. Pl.: 50 m² – terület nagyságig 15.000 Ft, 200 m² -es terület esetében 100.000 Ft a bírság összege.

Belterületen a parlagfű fertőzöttség javuló tendenciát mutat, ennek oka a fokozott védekezéseken kívül az állampolgárok odafigyelése.

Az elhagyott ingatlanok esetében az önkormányzat közmunkásokkal elvégeztette a parlagfű irtását.

Tolna megye településein „Parlagfümentes Magyarországért” szórólapokat, plakátokat, felhívásokat függesztettek ki.

Az a tapasztalatunk, hogy az önálló jegyzőségű településeken általában jobb a helyzet, mint a körjegyzőségű településeken, mivel a hivatali létszám olyan alacsony, hogy nincs kapacitás a település folyamatos ellenőrzésére. A lepusztuló, lakossági csökkenésben lévő településeken az is gond, hogy a megüresedett, lakatlanná vált ingatlanok tulajdonosait nehéz elérni.

Az utóbbi időszakban a belterületre vonatkozólag a parlagfű mentesítés javuló tendenciát mutat Tolna megyében. Ez annak is tulajdonítható, hogy több önkormányzat pályázaton nyert pénzből motoros fűkaszákat vásárolt. A Munkaügyi Központtal együttműködve közmunka program keretében munkanélkülieket foglalkoztatva végezték el parlagfű mentesítést. Sok településen a közterület-felügyelők az utcákat ellenőrizve még a „szezon” kezdete előtt felszólították a fertőzött területek tulajdonosait, hogy végezzék el a gyommentesítéssel egy időben a parlagfű irtását is. Szóróanyagokat juttattak el a lakosságnak és különböző matricákkal jutalmazták a gondozott portákat (Parlagfümentes kert, Parlagfümentes ház). Az ilyen „minősítést” a lakosság büszkén viseli!